

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Stockholm, 2019-04-02

Remiss

Remiss av betänkandet *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige* (SOU 2018:78)

U2018/04199/UH

KTH:s utvecklingsplan 2018-2023 understryker vikten av att KTH:s verksamhet i sin helhet präglas av internationell integration. KTH är ett lärosäte, vars utbildning och forskning ska vara av högsta klass, inte minst för att attrahera internationella studenter, lärare och forskare. Internationell synlighet är väsentligt för KTH:s varumärke. KTH är redan ett mångkulturellt lärosäte där många nationaliteter och kulturer blandas på campus, och engelska är arbetspråket i många forskningsmiljöer och vid undervisning på avancerad nivå.

Internationalisering av KTH behöver också ses i ett större sammanhang, bl.a. som en viktig del av Sveriges framtida kompetensförsörjning. Sverige är ett litet land med stort beroende av kunskapsintensiva näringar. För att kunna behålla redan etablerade företag och attrahera nya företag att etablera sig i Sverige är tillgången på kompetent arbetskraft ofta en avgörande fråga. Inflödet av utländska studenter till svenska lärosäten, svenska studenters utbytesstudier vid utländska universitet samt olika forskningssamarbeten är alla väsentliga delar i detta, för att öka internationaliseringen och därmed bidra till att stärka Sverige som kunskapsnation för forskning och innovation.

KTH välkomnar därför en samlad nationell strategi för internationalisering, där även det departementsöverskridande ansvaret tydligt framgår, samt vikten av att klargöra olika myndigheters ansvar och respektive roller för att den internationella strategin ska kunna implementeras av sektorn.

KTH har tidigare fått möjligheten att svara på remiss av delbetänkandet *En strategisk agenda för internationalisering*. Det yttrandet bifogas detta remissvar.

När nu KTH får möjlighet att svara på remiss av slutbetänkandet *Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige* (SOU 2018:78), ert diarienummer U2018/04199/UH, bör det understrykas att utredningen har bedrivits med öppenhet och lyhördhet för hur lärosätena ser på internationalisering. Vi uppskattar också den kommunikation som utredarna haft med oss och de besök vid lärosätet som utredarna gjort.

KTH:s kommentarer angående utredningens förslag:

Kapitel 3. Kännedom om Sverige som kunskapsnation och kunskap om omvärlden

Utredningen betonar att universitet och högskolor har behov av resurser utomlands som specifikt arbetar för att främja lärosätenas kontakter med partners i andra länder. För detta krävs att lärosätena har stort förtroende för den föreslagna organisationen. KTH instämmer i denna slutsats. KTH vill dock betona vikten av en transparent struktur för att åstadkomma detta samarbete. Frågor såsom innovations- och forskningskontorens uppdrag och dialog med lärosätena måste tydliggöras. Det är angeläget att innovations- och forskningskontoren utanför Sveriges gränser kontinuerligt utvärderas för bästa resultat och bidrag till svenska lärosäten.

Viktigt att poängtera i sammanhanget är att universitetens och högskolornas roll i det Sverigefrämjande och relationsskapande arbete som regeringen och myndigheterna bedriver, framhävs och utnyttjas. Den kompetens och de internationella nätverk och kontakter som svenska universitet och högskolor och deras forskare skapar, kan genom att synliggöras i avsevärt högre grad, bidra till att stärka svenska utrikesrelationer.

För att fullt ut kunna genomföra det Sverigefrämjande arbetet som nämns ovan, är det också viktigt för svenska lärosäten att få ökad handlingsfrihet att delta i internationella samarbeten inom utbildning, forskning och innovation. Olika former av etablering utomlands skulle väsentligt utöka lärosätenas möjligheter till internationalisering och därmed stärka det egna lärosätets och Sveriges varumärke. Dessutom föreslår utredningen att Svenska Institutet ska få ett utökat uppdrag att främja och marknadsföra Sverige som studiedestination. Uppdraget måste vara tydligt formulerat och synkroniserat med de uppdrag som ges till lärosätena. En tydlig samarbetsstruktur mellan SI och lärosätena måste upprättas. KTH motsätter sig starkt att delar av studieavgifterna schablonmässigt ska gå till lärosätetsgemensam marknadsföring.

Kapitel 4. Samordning mellan myndigheter

KTH delar utredningens bedömning att det är angeläget att det finns en nationell samordning och samverkan kring strategisk internationalisering.

KTH har däremot starka invändningar mot den föreslagna plattformen, både vad gäller struktur och sammansättning. Sammansättningen med fem myndighetschefer och två representanter för lärosätena speglar inte hur ansvaret för den internationella verksamheten ser ut. KTH anser att det är olämpligt att t.ex. UKÄ som är en myndighet med bl.a. uppdraget att granska kvaliteten och utöva kvalitetssäkring, ingår i plattformen. Drivkraften i arbetet med samordningen av frågor som påverkar internationaliseringen inom högre utbildning, forskning och forskningsnära innovation, måste komma från lärosätena. I den föreslagna formen reduceras lärosätena snarast till att bli en utförare av beställningar lagda av den nationella plattformen. Värt att notera är att det sakna studentrepresentation i den föreslagna plattformen.

Kapitel 5. Att komma som avgiftsskyldig student till svenska universitet och högskolor

KTH instämmer i att processen att komma till Sverige som avgiftsskyldig student måste göras smidigare och handläggnings- och ansökningstider vara så korta som möjligt för de sökande.

Kapitel 6. Migrationsrättsliga aspekter

KTH stödjer utredningens förslag om certifiering av universitet och högskolor för ökad involvering i beslut om uppehållstillstånd. KTH ingår redan i det pilotprojekt om studieavsiktsbedömning som nu pågår mellan Migrationsverket, SUHF och fyra lärosäten. I pilotprojektet ingår även att undersöka vilka kriterier som behöver vara uppfyllda för att ge längre uppehållstillstånd än ett år för sökande till längre utbildningar, exempelvis utbildning som leder till en masterexamen. I samband med detta vill KTH betona vikten av att nya uppgifter som läggs på sektorn åtföljs av resurser. KTH vill även poängtera vikten av att myndighetsansvaret tydliggörs vad gäller bedömning av behörighet till studier respektive bedömning av studieavsikt.

För Sveriges implementering av EU:s student- och forskardirektiv lades under hösten 2018 förslag om möjligheten att besluta om uppehållstillstånd för nio månader för att söka arbete efter slutförd utbildning eller forskning. KTH är positiva till förslaget om längre uppehållstillstånd och anser att Sverige bör gå utöver minimiregeln om nio månader och erbjuda minst ett års uppehållstillstånd. Detta för att ge goda möjligheter till etablering på arbetsmarknaden, inte minst för personer (vanligt förekommande vid KTH) som har avsikt att starta upp egen verksamhet.

Kapitel 7. Avgifter för studier

KTH har redan idag full transparens vad gäller studieavgifter och stödjer utredningens förslag fullt ut vad gäller transparens i hantering av avgifter samt att nivåer på studieavgifterna för att uppnå full kostnadstäckning bestäms av lärosätena själva.

Vad gäller hanteringen av anmälningsavgifterna avstyrker KTH starkt utredningens förslag att UHR ska förfoga över eventuellt överskott. UHR tar redan idag ut en avgift från lärosätena för att på uppdrag av lärosätena hantera antagningsprocessen.

Kapitel 8. Stipendier och annan finansiering av tredjelandsstudenter

KTH ställer sig positiva och har länge efterfrågat att stipendier till tredjelandsstudenter utökas kraftfullt. Det är synnerligen angeläget att stipendieprogram är långsiktiga, förutsägbara och stabila över tid. Det är utmärkt att förslaget tillåter att universitet och högskolor själva kan förfoga över sina stipendiemedel.

Dock måste regelverket för betalningar av stipendier för studenter från företag ses över och förtydligas, för att möjliggöra att stipendier från företag till studenter för att täcka framförallt levnadskostnader kan hanteras och utbetalas till studenterna av lärosätena.

Vad gäller fördelningen av stipendiebeloppen är KTH positiva till en fördubbling från 60 till 120 miljoner kronor. De 50 miljoner kronor som är avsedda för flaggskeppsstipendier, ställer sig KTH mycket frågande till. KTH ser ett antal utmaningar vid bedömningen av föreslagna stipendiater. Definitionen av framstående forskningsmiljöer är svår att göra. Dessutom ser KTH att bedömningsprocessen av nominerade stipendiater riskerar att ta alltför lång tid, vilket innebär att Sverige tappar de excellenta studenter som vi vill attrahera genom att de får och tar andra erbjudanden.

De resterande 50 miljoner kronor som ska finansiera stipendier inom ramen för samarbetsavtal på bilateral nivå mellan Sverige och annat land, ser KTH kan vara av nytta under förutsättning att denna användning har förankrats med lärosätena.

Vad gäller stipendieprogrammet om totalt 220 miljoner kronor önskar KTH få ett klarläggande angående hur dessa medel ska finansieras. Sektorn har redan finansierat det stipendieprogram som finns idag, genom reducering av anslaget.

Utredningen föreslår att lärosätena ska få använda upp till 0,3 procent av anslaget för utbildning på grund och avancerad nivå för att sätta ned studieavgiften för tredjelandsstudenter i särskilda fall. Att göra på detta sätt löser vissa praktiska problem och ger en viss flexibilitet, varför KTH stödjer förslaget.

Kapitel 9. Internationella studenters rättsliga ställning och möjlighet till inflytande

KTH ser det som angeläget att alla studenter har möjlighet att påverka sin utbildningssituation. Inflytandet ska ske i samråd med studentkårerna.

KTH ställer sig positiv till att utredningen har sett över studentbegreppet och den utvidgning av begreppet som utredarna föreslår. Det är angeläget att tydliggöra definitionen av student respektive doktorand.

Kapitel 10. Beställd utbildning och uppdragsutbildning

KTH stödjer utredningens förslag att fastställa regler för beställd utbildning i högskoleförordningen.

Personer som deltar inom ramen för en överenskommelse om beställd utbildning med ett annat svenskt eller utländskt lärosäte, har i dagsläget en otydlig status. Därför ser KTH det som positivt att utredningen lyfter behovet av tydliggörande i denna fråga.

KTH ser positivt på att uppdragsutbildning även får avse utbildning som behövs inom internationellt utvecklingsarbete eller humanitärt bistånd.

KTH har två övriga kommentarer som KTH ser som mycket väsentliga.

1. KTH vill lyfta fram vikten av värdegrundsfrågor och behovet av att diskutera etiska överväganden och dilemman som kan uppstå i samband med internationalisering av forskning och utbildning. KTH vill även kommentera att en ökad internationalisering av universitet och högskolor öppnar för både möjligheter och utmaningar med avseende på globala och nationella hållbarhetsmål

2. KTH vill understryka behovet av en översyn av regelverket som påverkar den internationella verksamheten inklusive sådana aspekter som utlandsetablering, bostadsgaranti för studentbostad osv.

Remissvaret har utarbetats av Åsa Carlsson, avdelningschef internationella relationer och Christina Murray, rektors rådgivare internationalisering. Synpunkter har även inhämtats från KTH:s ledning samt Tekniska Högskolans Studentkår.

Sigbritt Karlsson
Rektor